

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

16 квітня 2025 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*V МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ
ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

16 квітня 2025 року

Одеса – 2025

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Аракелян М.Р.**, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Цільмак О.М. – доктор юридичних наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Татьянчиков А.О. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Шмаленко Ю.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лісовенко А.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов В.А. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за їх зміст.

Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір : матеріали V міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 квітня 2025 року) / за заг. ред. проф. Аракеляна М.Р. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2025. 160 с.

Суворова Анастасія Дмитрівна ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ..	130
Татьянчиков Андрій Олександрович, Булгакова Дарія Павлівна ВПЛИВ КІБЕРПРОСТОРУ НА ЕМОЦІЙНУ СФЕРУ ПІДЛІТКІВ.....	132
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Душина Анна Павлівна СТРЕС ЯК ДЕТЕРМІНАНТА РОЗВИТКУ ХІМІЧНОЇ ТА НЕХІМІЧНОЇ АДИКЦІЇ: КЛІНІКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	135
Ташматов Вячеслав Абдуллайович, Козирь Анна Юріївна ЦИФРОВА МАСКА ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОЛОГІЯ САМОПРЕЗЕНТАЦІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	138
Тихонова Ганна Романівна, Кернас Андрій В'ячеславович ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАПРЯМУ ЛОГОТЕРАПІЇ ВІКТОРА ФРАНКЛА.....	141
Тітієвський Віталій Олегович ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ: ЯК НАВИЧКИ КІБЕРГІГІЄНИ ЗАХИЩАЮТЬ КОРИСТУВАЧА.....	143
Ульяницька Валерія Андріївна РОБОТА З КОМОРБІДНИМИ СТАНАМИ ПРИ РАС.....	146
Ульянов Вадим Олексійович, Степанюк Ярослав Васильович, Федонюк Сергій Валентинович, Поручинський Андрій Іванович ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ.....	149
Флоря Марія Маргарита Олександрівна ВПЛИВ ЛЕГКОГО ДОФАМІНУ НА ЖИТТЯ МОЛОДІ.....	152
Чернов Олександр Віталійович ВПЛИВ ПСИХІЧНИХ РОЗЛАДІВ НА КРИМІНАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ	154
Шевченко Дар'я Ярославівна СВІДОМИЙ ВИБІР ПРОФЕСІЙНОГО ШЛЯХУ: ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ.....	157

Список використаних джерел

1. Токарчук А., Коваль І. Підвищений рівень тривожності у дітей та підлітків свідків воєнного конфлікту: порівняльний аналіз, прогноз. *Психосоматична медицина та загальна практика*. 2024. Т. 9 № 3. DOI: 10.26766/pmgrp.v9i3.540
2. Коробка О. Діагностика та лікування тривожних розладів у дітей та підлітків. *НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2020. № 9 (120). С. 48-54.
3. Кожина Г. М. Тривожність під час війни: шляхи терапії. *Неврологія. Психіатрія. Психотерапія*. 2023. № 3 (66). С. 29
4. Вігналл Е., Спенс С., Кобгам В., Лайнгем Г., Рейпі Р.М. Допомога вашій тривожній дитині: покрокова інструкція для батьків. Житомир : Морфеус, 2023. 320 с.

Ключові слова: тривожні розлади, дитячий вік, підлітковий вік, воєнний час.

Key words: anxiety disorders, childhood, adolescence, wartime.

Суворова Анастасія Дмитрівна

здобувачка 4 курсу факультету психології, політології та соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: кандидат політичних наук, доцент Шмаленко Ю.І.

ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДІТЕЙ- ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Арт-терапія є одним із найбільш ефективних психокорекційних засобів, що дозволяє м'яко й природно впливати на емоційний стан дитини, особливо у випадках посттравматичних проявів. Діти, які пережили вимушене переміщення внаслідок воєнних дій, часто мають підвищений рівень тривожності, страхів та порушень емоційної регуляції. Особливо вразливою є вікова категорія дітей від 6 до 8 років, оскільки саме в цей період активно формуються базові навички комунікації, самосвідомість, емоційне сприйняття світу та здатність до рефлексії. У цьому віці діти вже здатні до символічного мислення, але ще не мають достатньо вербальних засобів для вираження внутрішніх переживань, що робить арт-терапію надзвичайно ефективним інструментом роботи з емоційним станом. Арт-терапевтичний підхід дозволяє забезпечити безпечне середовище для самовираження дитини, сприяє зниженню емоційної напруги та розвитку внутрішніх ресурсів для подолання негативних емоційних станів [1].

Символічна мова, що є основою арт-терапії, дозволяє дитині проєктувати свої внутрішні переживання на художні образи, створюючи умови для їхнього усвідомлення та трансформації. Це особливо важливо в роботі з дітьми молодшого шкільного віку, які ще не мають достатнього вербального ресурсу для адекватного опису своїх емоцій. Через малюнок, ліплення, аплікацію або

пісочну терапію дитина має змогу спонтанно й безпечно виражати ті почуття, які є надто болісними або складними для усвідомлення [2].

Для дітей-переселенців характерні страхи, пов'язані з втратою, відчуттям небезпеки, ізоляцією та розривом соціальних зв'язків. Часто такі діти демонструють симптоми тривожності, проблеми з адаптацією, порушення сну та комунікаційні труднощі. Арт-терапевтичні техніки дозволяють зняти бар'єри, що виникають у процесі традиційної психотерапії, та створюють умови для особистісної реконструкції і зміни деструктивних установок. Створюючи художній образ, дитина відчуває себе творцем, а не жертвою обставин. Сам факт творчості формує у дитини досвід контролю, а отже, і здатність до саморегуляції [3].

Завдяки індивідуалізованому підходу, арт-терапія адаптується до емоційного стану дитини та її особистісних потреб. Вона враховує специфіку вікової психології, рівень розвитку уяви, мовленнєвої активності та моторних навичок. Особливе значення має можливість візуалізації страхів через символічні образи. Наприклад, образи тварин, будиночків або фантастичних істот дозволяють дитині виявити приховані тривожні очікування або пережиті травми. Такий механізм дозволяє не лише виявити психоемоційний стан дитини, але й м'яко вплинути на нього, формуючи нові, більш адаптивні моделі реагування.

Перевагою арт-терапевтичного методу є його універсальність. Він може застосовуватись як в індивідуальній, так і в груповій роботі, у форматі короткострокової або тривалої програми. Робота з групою дітей, які мають спільний травматичний досвід, дозволяє не лише знижувати рівень індивідуальної тривожності, але й сприяє формуванню нових соціальних зв'язків. Участь у творчому процесі разом із іншими дітьми сприяє підвищенню самооцінки, розвитку емпатії, формуванню відчуття підтримки та безпеки [4].

Застосування арт-терапії є особливо ефективним для дітей, які зазнали психотравмуючих подій, у тому числі переміщення з небезпечної території. Такий досвід може призвести до емоційної ізоляції, втрати базового почуття безпеки, що є критично важливим для гармонійного розвитку особистості в дитячому віці. Тому в межах психосоціальної допомоги таким дітям надзвичайно важливим є створення умов для регресивного зцілення – повернення до безпечного досвіду через символічну діяльність, гру, творчість. У цьому процесі арт-терапія виступає не лише методом діагностики, а й ефективним інструментом терапії та реабілітації.

Психоемоційна стабілізація за допомогою арт-терапії сприяє зниженню рівня тривожності, нормалізації сну, покращенню адаптаційних можливостей, розвитку довіри до дорослих та навколишнього середовища. Такий підхід дозволяє зберегти цілісність особистості дитини, сприяє її подальшому розвитку, забезпечує профілактику деструктивних форм поведінки в майбутньому. Відповідно до даних досліджень, використання арт-терапевтичних практик у роботі з дітьми внутрішньо переміщених осіб дозволяє ефективно знижувати рівень тривожності та страхів, особливо у дітей молодшого шкільного віку [2].

Арт-терапія є незамінним методом у психокорекційній роботі з дітьми, які пережили досвід вимушеного переселення. Її природність, безпечність, гнучкість та здатність залучати внутрішні ресурси дитини роблять її універсальним інструментом подолання емоційних травм. Арт-терапія сприяє формуванню позитивного образу Я, розвитку емоційної регуляції, формуванню довіри до світу, що особливо важливо для дитини в ситуації втрати та зміни життєвих умов.

Список використаних джерел

1. Карапетова О.В. Використання методів арт-терапії у роботі психолога з корекції тривожних станів особистості. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2020. №2 (20). С. 34-39.
2. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 232 с.
3. Гринечко А. Використання арт-терапевтичних технік у роботі з внутрішньо переміщеними дітьми. *Проблеми гуманітарних наук*. 2016. Випуск 39. С. 46-56.
4. Garbarino J. Lost boys: Why our sons turn violent and how we can save them. *Smith College Studies in Social Work*. 2001. No 71(2). P. 167–181.

Ключові слова: арт-терапія, діти-переселенці, емоційний стан, тривожність, психокорекція, пісочна терапія, ізотерапія, музикотерапія, молодший шкільний вік, емоційна регуляція.

Key words: art therapy, displaced children, emotional state, anxiety, psychocorrection, sand therapy, isotherapy, music therapy, early school age, emotional regulation.

Татьянчиков Андрій Олександрович

доцент кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент

Булгакова Дарія Павлівна

здобувачка 4 курсу факультету психології, політології та соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВПЛИВ КІБЕРПРОСТОРУ НА ЕМОЦІЙНУ СФЕРУ ПІДЛІТКІВ

У сучасному світі кіберпростір став невід'ємною частиною життя підлітків. Соціальні мережі, онлайн-ігри, стрімінгові сервіси та інші цифрові платформи активно впливають на їхнє емоційне самопочуття, сприйняття себе та навколишнього світу. З початком пандемії COVID-19 та пов'язаними з нею соціальною ізоляцією та переходом до дистанційної форми навчання цей вплив значно посилюється. Особливої актуальності проблема взаємодії підлітків з кіберпростором набула в сучасних умовах повномасштабної війни в Україні. У цих умовах цифрове середовище часто стає для підлітків як джерелом підтримки